

GOSPODAR-SKI LIST V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in uprava Maribor, Slomškov trg št. 20

IZHAJA VSAKEGA PRVEGA V MESECU
Cena inseratom po dogovoru
CENA: 100 Din letno, inozemstvo 200 Din

Nauk številčk.

Hudo stiska kriza našega kmeta. V tej stiski ga vzdržuje upanje, da bo boljše. Boljše bi bilo, ako bi se znižale cene izdelkom, ki jih mora kmet kupovati, ter znižale razne davščine in plačila, ki jih mora kmet plačevati. Ali pa bi se morale sorazmerno dvigniti cene kmetijskim pridelkom. In vprav to je, kar kmeta vedno globlje tišči v krizo: cene kmetijskim pridelkom ne rastejo, marveč od leta do leta padajo.

V tem oziru so jako poučni podatki o vrednosti letine naših žit v zadnjih letih. Te podatke je nedavno objavil list »Indeks«, ki ga izdaja zagrebška Delavska zbornica. List preračunava vrednost po ceni 1. decembra, ki je nekako normalna vsako leto. Vrednost proizvodnje 5 vrst pšenice, koruze, ječmena, ovsu in rži je znašala leta 1928 15.137 milijonov Din, naslednje leto pa, ko je bila letina večja, je znašala vrednost samo 11.730 milijonov Din, ker so cene že padle, tako da tudi večja količina pridelka ni mogla prinesiti kmetu onega dohodka, kot prejšnje leto. Naslednje leto so cene še bolj padle in ves donos, ki ga je imel kmet od letine, je znašal 7617 mil. Din. Leta 1931 je prišel državni žitni režim, ki je povzročil, da je vrednost pridelka narasla na 9822 mil. Din, toda prihodnje leto 1932 je donos zopet padel na 7096 mil. Din in je lani znašal samo 6037 mil. Din. Iz tega sledi, da je donos padel za naš kmetijski stan na slabo polovico doosa iz l. 1928, ko so bile cene najvišje.

Kar velja za žito, velja v isti, v nekaterih panogah celo v večji meri za druge kmetijske pridelke: za les, vino, živino itd. Če primerjamo s temi številkami zneske, ki jih mora kmet zadnja leta plačevati za davke, davščine in razna druga plačila, se z vso jasnostjo pojavi pred našimi očmi teža krize, ki pritiska našega kmeta. Pomniti je treba tudi: Kolikor dobi kmet za svoje pridelke, toliko more kupiti. Kmet, naš najvažnejši producent, ne dobi dovolj za svoje pridelke. In ker je on tudi najvažnejši in največji kupec, ne more kupovati vsega, kar bi potreboval, marveč se mora omejevat na najnujnejše. Zato je način življenja našega kmeta padel na stopnjo, ki je slabša kot je bilo življenje ruskega kmeta pred svetovno vojno.

Ker vedno bolj peša kupna moč našega največjega kupca, peša tudi trgovin in industrija. O krizi, ki je zgrabila našo industrijo, spričuje rastoče število brezposelnih, odnosno padajoče število zavarovanega delavstva v dravske banovine. Število zavarovanih de-

lavcev je namreč znašalo: pri Okrožnem uradu v Ljubljani: decembra 1929 95.478, decembra 1933 74.205, razlika manj 21.273 ali v odstotkih manj 22.3%; pri ostalih okrožnih uradih decembra 1929 507.648, decembra 1933 438.869, razlika manj 68.778 ali v odstotkih 13.5%.

Navzlic okolnosti, da je bilo lani ob koncu leta število v tekstilni industriji dravske banovine zaposlenega delavstva za skoro 2300 večje nego pred enim letom, je vendar skupno število zavarovanega delavstva zaostajal za dec. 1929 za 22.3%, loči je pri vseh ostalih okrožnih uradih v državi število zavarovanega delavstva nasproti decembru let 1929 zaostajalo le za 13.5%. Boljša zaposlenost v tekstilni industriji, ki plača, kakor znano, najnižje mezde, je le pripomogla, da se brezposelnost ni še hujše razvila. Industrijsko delavstvo dravske banovine nosi mnogo večji del bremena krize, nego delavstvo v ostalih pokrajinah države. Lani v decembru je bilo skupno število zavarovanega delavstva v naši državi za 90.051 manjše nego v decembru leta 1929; od

teh 90.000 delavcev, ki so izpadli iz produkcijskega procesa, pa odpade nič manj kakor 21.273 delavcev na dravske banovine. Skoro ena četrtnina padca zaposlenosti nasproti letu 1929 gre na račun dravske banovine.

V jako težkem, ponekod docela obupnem stanju se nahaja rudarsko in topilniško delavstvo, ki ni upoštevano v izkazih okrožnih uradov za zavarovanje delavcev, ker je zavarovano pri bratovskih skladnicah. Slaba zaposlenost ali pa celotna brezposelnost se strahotno širi med tem delavstvom. Produkcija premoga v Sloveniji je padla od l. 1929 do l. 1933 od 2.086.000 ton na 1.101.000 ton, torej za nič manj kot 47%, dočim je v ostalih premogovnikih v naši državi nazadovala produkcija premoga v istem času le za 14%, to je od 3.549.000 ton na 3.051.000 ton. Dve tretjini skupnega padca premogovne produkcije v naši državi odpadeta na slovenske premogovnike. Številke, pravijo, so mrtve, in vendar govorijo. Navedene številke glasno govorijo, kako se v naši ožji domovini gospodarska kriza širi vedno bolj obsežno in kako se zajeda vedno bolj globoko.

*

Gospodarsko sodelovanje?

Zlo, ki danes gre z orjaškimi koraki po svetu, se imenuje gospodarska kriza. Dozdaj se temu orjaku še nikdo ni mogel uspešno postaviti v bran ter mu zaustaviti pot, po kateri nosi med posamezne narode in države bedo, stisko, nesrečo in obup. Le ako bi vsi narodi si dali v bratski slogi roko, bi njihova vzajemna obramba proti temu orjaku mogla upati na kak večji in trajnejši uspeh. Toda ravno tega ni, od česar bi se mogli nadejati pomoči in rešitve: vzajemnosti ni med državami. Vsaka gleda samo na sebe, za drugo se ne briga. V vsaki velja načelo gospodarske samooskrbe in samozadovoljnosti. Posledica izvajanja tega načela je, da države, v katerih prevladuje industrija (Nemčija, Avstrija, Čehoslovaška itd.) od meseca do meseca povečujejo svojo poljedelsko proizvodnjo, agrarne (poljedelske) države pa posvečajo posebno skrb in zaščito svoji lastni industriji. Tako zastaja izmenjava blaga med državami čim dalje, tem bolj.

Vršile so se sicer že številne mednarodne konference, da bi temu zlu prišle v okom. Toda zaman. Meseca februarja 1930 je bila v Ženevi konferenca o carinskem premirju med dr-

žavami. Upalo se je, da bo mogoče najti med evropskimi državami skupne točke in interese za sporazum na gospodarskem polju. Toda do sporazuma ni prišlo. Na mednarodnem sestanku v Stresi meseca septembra 1932 so bile za ublažitev stiske agrarnih držav predvidene prednostne carine za agrarne proizvode na evropskih tržiščih. Za ublažitev finančne stiske pa bi se moral ustanoviti takozvani denarni fond. In kaj se je zgodilo s tema ukrepoma?

Naš zunanji minister g. Bogoljub Jevtič je o tem na seji senata 27. marca rekel to-le: »Prvi ukrep je bil samo delno izpeljan, ker so bile evropske uvozne države precej vezane na razne pogoje prekomorskih agrarnih držav. Dobili smo le zelo omejene prednostne carine v Avstriji, na Češkoslovaškem in v Franciji. Drugega ukrepa organizacije valutnega fonda zaradi slabih razmer niso niti poskusili organizirati, čeprav je načrt pogodbe, kakor je bil sestavljen v Stresi, bil predložen Društvu narodov v Ženevi in ga je večina držav sprejela z znatnimi pridržki.« Velike nade so se zlasti stavile v največjo mednarodno gospodarsko konferenco, ki se je doslej vršila, in to

je bila svetovna gospodarska konferenca v Londonu od 12. junija do 27. julija 1933, na kateri je bilo zastopanih 54 držav. Uspeh = 0. Nenaden padec ameriškega dolarja tik pred sestankom konference je napravil veliko, nepopravljivo zmedo med člani tega svetovnega parlamenta. Konferenca se je razšla ter čaka na svojo obnovo, ko se bo ustvarilo ravnotežje glede vrednosti najvažnejših državnih valut.

Neurejenost mednarodnih odnošajev se kaže zlasti v načinu, kako se »rešuje« vprašanje gospodarske obnove podonavskih držav. V državi, ki stoji v osredju tega vprašanja, v Avstriji, se križajo interesi dveh evropskih vesil: Nemčije in Italije. Nemčija si hoče povse priključiti Avstrijo, da more preko nje prodirati proti vzhodu in jugu. Italija se tega boji in zato hoče postaviti jez proti valovju vsenemštva. Temu namenu so bila posvečena posvetovanja treh ministrskih predsednikov: Italije, Avstrije in Madžarske, ki so se pretekli mesec vršila v Rimu. Podpisani so bili trije protokoli, ki napovedujejo za te tri države stvarne smernice glede na njihovo politično in gospodarsko sodelovanje, ki naj bi obenem služilo gospodarski obnovi Evrope. Cilj tega sodelovanja je previsoko postavljen, ker se tem potom niti obnova Podonavja ne da doseči, kamoli celokupne Evrope. Ako naj se doseže resnična in učinkovita rešitev gospodarskega vprašanja Podonavja, morajo pri tem po načelu enakopravnosti v slogi sodelovati vse podonavske države, med njimi zlasti Čehoslovaška, Rumunija in Jugoslavija. Brez gospodarskega sodelovanja vseh držav, ki pridejo za dotično ozemlje v poštev, ni ne politične ne gospodarske obnove v Podonavju in v Evropi.

NOVICE

POŽAR UNIČIL DVE VASI.

Štirinajst poslopj pogorelo v Medvecah.

Dne 18. aprila ob pol dveh popoldne je nenadoma izbruhnil požar v gospod. poslopju posestnika Simona Sagadina, kojega domačija je v Medvecah p. Pragerskem prav blizu železniškega naložišča. Očividci trdijo, da je malo pred pojavom ognja peljal vlak mimo Sagadinovega poslopja in da je morala zanetiti streho iskra. V sedanji izredni aprilski vročini je vedno vetrovno in radi tega je preskočil ogenj hitro od Sagadina na sosedna poslopja posestnice Marije Medved, Helene Furman, Neže Žunkovič ter posestnikov Mihaela Unuka in Franca Kmeteca. V najkrajšem času je bilo v objemu uničevalnih plamenov 14 poslopj. Štiri gasilska društva so pribzela na pomoč, in po štiriurnem napornem ter požrtvovalnem trudu gasilcev je uspelo, da ni pogorela cela vas. Ogenj, ki je imel dovolj hrane na suhi slami, se je širil s tako naglico, da so ubogi ljudje utegnili rešiti le malenkosti, vse drugo je

uničeno in znaša škoda v Medvecah gotovo nad pol milijona Din.

Cela vas pogorela.

Komaj je bil ogenj 18. aprila udušen v Medvecah, je ob pol devetih zvečer istega dne ponovno zažarelo nebo in oznanjalo po Dravskem polju še večjo požarno nesrečo, kakor je zadela popoldne nesrečne Medvedčane. Omenjenega usodepolnega večera je uničil požar celo vas Spodnje Pleterje v župniji Sv. Lovrenc na Dravskem polju. Goreti je pričelo pri posestniku Janezu Pleteršku. Vsled suše in neprestano vetrovnega vremena je ogenj kar skakal od hiše do hiše, od enega gospodarskega poslopja na drugo. Za vsem so pogoreli: Jurič Jožef, Matija Matevžič, Anton Klanjšek in Martin Napast, ki so si rešili samo golo življenje. Delno so pogoreli kmetje Janez Grebenšek, Matija Pinter, Martin Medved, Fr. Pleteršek, Jurij Klanjšek, Jera Dolenc in Roza Planinčič.

Veter je širil ogenj s tako naglico, da niso utegnili ljudje rešiti niti vse živine. Posestnik Pleteršku je zgorelo 16 svinj, 3 krave in 4 telice pa so morali ubiti. Matiji Pinterju, ki je bil že na eno oko slep in se mu je pri požaru drugo oko osmodilo, je poginil v plamenih pitani bik, od katerega je pod gorečim tramovjem ostalo le še vpepeljeno okostje.

Celih devet požarnih bramb se je borilo z uničevalno silo ognja. Gašenje je bilo otežkočeno, ker je bilo vsled suše le malo studencev na razpolago za turbinske brizgalne.

Pri gašenju se je več pogorelcev še opeklo in je bila na delu ptujška rešilna postaja. Težje opekline so zadobili: gospodar Anton Klanjšek, njegova žena Terezija, dekla Antonija Beranič, najhujše pa je opečena mala Klanjškova hčerka, 5letna Terezika, ki jo je oče z lastno življenjsko nevarnostjo rešil iz goreče hiše. Hudo se je opeknel tudi gasilec Štefan Pirnat iz Zgornje Jablane.

Kako je nastal požar v Pleterjih, ne zna nikdo. Ljudje sumijo na zlobno roko, ki je že nekaj let na delu s peklen-sko požigalno hudobijo.

V Pleterjih cenijo škodo na 1 milijon dinarjev in po stari navadi je zavarovalnina napram škodi malenkostna.

Pogorelci obeh omenjenih vasi so potrebni najnujnejše oblastvene in pristo voljne pomoči.

Ubogo Dravsko polje, niti poletje z nevihtami ter udari strele ni pričelo, in baš po tej ravni je bilo že letos največ in to velikih požarov!

Upepeljena domačija. Na Dravskem polju v Loki je izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Franca Potočnika. Gospodarsko poslopje je bilo krito s slamo, je pač ogenj naglo objel tudi hišo. Rešili so živino in nekaj živeža. Gasilci so obvarovali sosedo požarne nesreče.

Velika požarna škoda. V Velikem vrhu v Halozah je nastal ogenj v viničarji posestnika Štefana Tomažiča. Tomažič je v noči ob izbruhu požara spal v viničarji in si je komaj v zadnjem

hipu rešil golo življenje. Zgorela je vsa vinska posoda, oprema ter precej žganja. Škoda znaša 50.000 Din, zavarovalnina komaj 5000 Din.

Nesreča posestnika. 46letni posestnik Jožef Vidovič iz Gruškovja v Halozah je šel po brvi preko precej globokega potoka. Ko je bil na sredini, se je brv prelomila in pri padcu je dobil Vidovič tako hude notrajne poškodbe, da so ga morali spraviti v bolnišnico v Ptuj.

Otrok zažgal domačijo. V Dežnem pri Makolah je pogorel posestnik Filip Pavšer, kateremu je upepelil ogenj hišo in gospodarsko poslopje. Oče in mati sta bila na polju, doma je ostala 14letna hčerka in 4letni fantek. Otroče je izsledilo neke vžigalice in zanetilo koruznico ob hiši. Ko sta se vrnila starša, je bila domačija uničena in z njo vred ves živež, obleka, krma in hišna oprava.

Huda nesreča tesarja. V nedeljo dne 15. aprila so popravljali v Jurkloštru delavci g. Falterja vodotoč, po katerem je napeljana voda iz dveh dolin. Po nesreči prevrnjeno hlodovje in deske so težko poškodovale tesarja Janeza Cverle, po domače Koritnika iz Št. Lenarta nad Laškim. Težko poškodovanega so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Smrtna železniška nesreča očeta petero otrok. Dne 21. aprila ob pol osmih zvečer je v Zavodni pri Celju osebni vlak iz Maribora razmesaril 57letnega Josipa Stukla iz Pecla v župniji Buče v srezu Šmarje pri Jelšah. Stukelj je šel z doma po opravkih in je hotel pri Zavodni preko železnice. Ognil se je tovarnemu vlaku, a prezrl istočasnega osebnega, ki je pridrvel po drugim tiru. Smrtno ponesrečeni zapušča pet otrok.

Velika požarna nesreča na Dolenjskem. Dne 19. aprila je nastal požar nenadoma pod kozolcem posestnika F. Avseca v vasi Bistrica pri Mokronogu. S slamo kriti kozolec na 6 oken je zgorel do tal. Radi vetra je preskočil plamen na poslopje posestnice Marije Krajšek. Zgorela je hiša, hlev, skedenj, svinjaki in kozolec. Škoda znaša 120 tisoč Din. Od Krajskegovih se je razširil ogenj na gospodarsko poslopje posestnika Franca Zupančiča, kateremu je ostala samo še na pol obžgana hiša. Škoda znaša 80.000 Din. Na pomoč je prihitelo pet gasilskih društev, sicer bi bila šla cela vas, ker so hiše po pretežni večini krite s slamo.

Največja rudniška nesreča v naši državi se je zgodila v soboto dne 21. aprila ob pol dveh vsled eksplozije plinov v premogovniku Kakanj blizu Visokega v Bosni. V rudniku je zaposlenih 1000 rudarjev, ki so po večini Slovenci in Zagorci ter delajo v treh šihatih. Ob času eksplozije plina je bilo v rovu 222 rudarjev. Dosedaj so potegnili reševalci 5° trupel, usoda 78 rudarjev je neznan, rešilo se jih je 91. Reševalno delo je zelo otežkočeno, ker je silovitost eksplozije pokvarila vse telefonske zveze po premogovniku in električne napeljave.

Požar uničil 103 hiše in več gospodarskih poslopj. Dne 23. aprila je uničil v Donjem Mahajlovcu pri Čakovcu od viharja spremljan požar 103 hiše. 33 gasilnih društev je ogenj le omejilo. Med gasilci so bili tudi mariborski.

Gospodarske zanimivosti.

Kje je denar? Poročila gospodarskih listov iz Švice poročajo, da so gotovi bogataši iz raznih držav znosili denarja v švicarske banke toliko, da ga zdaj tam leži za okrog 900 milijard dinarjev v blagajnah. Od tega denarja banke nočejo plačati nobenih obresti, ampak še zahtevajo odškodnino, da imajo ta denar shranjen. Sedaj pa se je začel v Švici pokret, ki zahteva, da banke ta denar pošljejo v države, od koder je prišel ter da se vsaki državi sporoči imena onih »zvestih državljanov«, ki skrivajo denar v Švici. Ker pa banke tej zahtevi nočejo ustreči, zahtevajo borci zoper to svetovno skopuštvu, da zavarovalnice odpovedo zavarovanje blagajn, v katerih je denar skrit. Kako se bo ta stvar razvila, smo zelo radovedni, sumimo pa, da se bo zgodilo po narodnem izreku: Vrana vrani oči ne izkljuje.

Trgovska pogajanja z Nemčijo se vršijo v Beogradu. Nekateri si delajo velike nade, pa ne bo tako, ker je te dni izšel v Nemčiji predlog, da se nakup v inozemstvu kaznuje kot — zločin!

Čehoslovaška kupuje tobak v Grčiji. Čehoslovaška, naša politična in slovanska zaveznica, je odločila, da kupi letos tobak v Grčiji in sicer namesto 530.000 kg kar 1.000.000 kg. Mi bomo pa svoj tobak kadili na zavezniško skupnost.

Novi hmeljski nasadi — prepovedani. Na Češkem skušajo resiti krizo v hmeljarstvu na ta način, da so — prepovedali nove nasade hmelja.

Jugoslovanska trgovinska bilanca kaže tole sliko: Izvozili smo leta 1930 za 883 milijonov žive živine, leta 1933 le za 466 milijonov, sirovine in polizdelki leta 1930 za 2900 milijonov, leta 1933 pa le za 1366 milijonov. Uvozili smo gotovega blaga leta 1930 za 5060 milijonov, leta 1933 pa za 1949 milijonov. Izvoz kaže, da izvažamo polovico manj po denarni vrednosti, sicer pa komaj tretjino prejšnjega, večinoma manj vredne predmete in sirovine. Uvažamo pa samo gotove izdelke. Izvoz se mora preurediti tako, da bomo doma izdelovali in izdelke pošiljali v tujino, uvoz pa tako, da bomo uvažali sirovine in jih v domačih tovarnah predelavali.

Vrednost denarja. Jugoslovanske borze za devize so notirale dne 19. 4. 1934 za: 1 francoski frank Din 2.26 (z 28.5% naplačilom Narodne banke Din 2.90), 1 angleški funt Din 176.— (226.16), 1 ameriški dolar Din 34.— (43.69), 1 italijansko liro Din 2.93 (3.77), 1 češko krono Din 1.43 (1.83), 1 nemško marko Din 13.56 (Din 17.42), 1 švicarski frank Din 11.11 (14.28), 1 belgijski frank Din 8.03 (10.32), 1 holandski goldinar Din 23.20 (29.81), 1 avstrijski šiling pa je notiral v privatnem prometu Din 9.30.

★

DOPISI

Marenberg. Pokopali smo 74letnega posestnika Blaža Poglonika, ki je umrl vsled starostne oslabeledosti. — Lepo vreme imamo, da nam vodovod že samo nekajkrat na dan da vodo. Kakor se govori, namerava občina zgraditi nov vodovod od Sv. Treh Kraljev, ki mu

bo pridruženo tudi kopališče, kar bo stalo precej denarja. — Nekdo, ki ne želi biti imenovan, kar bodi mimogrede omenjeno, piše knjigo, v kateri bo popisana zgodovina Dravske doline, prav posebno pa še Sv. Janeza nad Marenbergom.

Vuhred. V 27. letu svoje starosti je na pljučni jetiki umrl Viljem Krajnc. Že precej časa se je zdravil na Golniku. Domači so ga z Golnika že spravljali domov. V Mariboru pa mu je postalo tako slabo, da so ga morali spraviti v bolnico, kjer je umrl in je bil tudi pokopan. To je že letos drugi Vuhredčan, ki je umrl na pljučni jetiki.

Naraplje. Dne 16. aprila je preminul, previden s sv. zakramenti, mladenič v starosti 34 let, nepozabljeni Maks Lorber iz Narapelj. Pokojni je bil blaga duša, imel je dobro srce, dokaz temu je njegov sprevod k zadnjemu počitku na pokopališče v Majšperg. Pevci so mu zapeli žalostinko. Naj v miru počiva! Ostalim naše sožalje!

Sv. Marjeta niže Ptuja. Dne 17. t. m. je nenadoma začela goreti velika kopica slame pri posestniku Jakobu Polanec v Zagojičih. Požar je v par minutah zajel celo gospodarsko poslopje in vse uničil. Škoda znaša čez 60.000 Din, zavarovalnina krije le eno šestino. Zahvaliti se je vsem sosednjim požarnikom, kateri so bili na kraju nesreče v par minutah kar s šestimi brizgalnicami, ter so ogenj omejili, da se niso zažgali veliki novi hlevi in sosednja poslopja.

Križevci pri Ljutomeru. Križevčani imajo mnogo želja, ki so danes deloma izpolnjive in delno neizpolnjive. Med izpolnjive želje bi menda smeli šteti ono po nočnem miru. Zato prosimo oblast, ki se je to tiče, da ne dovoljuje več nepotrebnih veselic, ki po običaju z naše dobe trajajo do jutra in končavajo po hrupni noči vedno s krvoprelitjem. Tako je bilo zopet v nedeljo dne 15. aprila, ko je po nepotrebnih veselici proti jutru tekla zopet kri in so pijani junaki po bitki z gnojnimi vilami in krampi obdelali zlasti enega gosta in sicer prav nevarno. Ljudje se upravičeno povprašujejo, ali določbe o policijski uri več ne veljajo za našo občino.

Podgradje pri Ljutomeru. V četrtek dne 12. t. m. nas je pretresla novica iz bolnice Ormož, da je po kratki boleznini umrla dobra in skrbna mati Urša Zorec v starosti 51 let. Blagopokojnica je bila dobra mati in skrbna žena uglednega posestnika Ivana Zoreca. Vsi okoličani in sosedje so jo ljubili in spoštovali; saj so to tudi pokazali v dejanju. Skoraj iz vsake hiše iz Podgradja so se izkazali blagopokojnici za vse dobro hvaležni, da so šli v Ormož na pogreb, ki se je vršil v soboto dne 14. t. m., ob pol treh popoldne. Draga žena, počivaj v miru in večna luč ti naj sveti! Družini in sorodnikom naše sožalje!

Sv. Jurij ob Ščavnici. V nedeljo dne 8. aprila smo spremljali ob obilni udeležbi ljudstva k večnemu počitku g. Franca Švagelja, slikarskega mojstra iz Slaptinjec. Pokojnik je bil veren katoličan, kar nam spričuje krasna kapelica Srca Jezusovega, katero je na lastno stroške postavil v zahvalo za srečno vrnitev iz vojne. Vse svoje življenje je posvetil delu v raznih društvih, posebno gasilskih, v katerih je deloval 38 let. Bil je ustanovitelj in častni član gasilnega društva Slaptinci ter ustanovitelj in načelnik Društva starih vojakov in invalidov Sv. Jurij ob Ščavnici. Pogreba so se udeležili tovariši Društva starih vojakov ter zastopniki sosednjih društev, kakor tudi čete bivše gasilske župe šentjurske s tremi zastavami in z

društveno godbo na čelu ter skazale zadnjo čast svojemu članu. Počivaj v miru!

Sv. Jurij ob Ščavnici. Nič hudega sluteči smo se v soboto dne 14. t. m. zvečer podali k počitku. Kar nas nepričakovano zbudi iz spanja okoli pol 11. ure gromenje. Med strašnim bliskanjem in ploho dežja par močnih udarov strele, in že je zažarelo nebo s strašanskim svitom, ki je daleč razsvetljeval Slovenske gorice ter Mursko polje. Strela je zažgala gospodarsko poslopje Jožefa Križanič v Slaptincih ter ga uničila s svinjaki in škedenjem do tal. Zgorelo je tudi vsa gospodarska orodja. Domači gasilci so stopili takoj v akcijo s svojo avto-brizgalno ter požar toliko omejili, da se je rešila vsa živina. Po poteku najhujše nevihte so prišli na pomoč gasilci iz Dragotinjec z brizgalno ter se je tako skupno posrečilo ogenj omejiti na v bližini stoječo kopico slame in sosednja poslopja. Imenovani je toliko huje prizadet, ker ni bil nič zavarovan.

Sv. Barbara v Slov. goricah. Tukaj je umrla dne 8. t. m. Marija Rola v 71. letu starosti, hči bivšega g. nadučitelja Lovro Rola v Sv. Petru pri Mariboru. Bila je mnoga leta cerkvena pevka in pomagala očetu razna opravila še pr: pok. č. g. kanoniku M. Glaserju. Bog ji bodi obilni plačnik za vsa njena blaga dela. Počivaj v Bogu poleg svojih roditeljev pri Sv. Barbari!

Izpopolnitev poročila o strašni rudarski nesreči v Kakanju v Bosni. Ob času eksplozije plinov je bilo v rovih premogovnika 137 rudarjev. Dosedaj so potegnili iz rova 100 trupel, 30 je še zasutih in rešilo se je 7 nesrečnežev. Med smrtnimi žrtvami so večinoma družinski očetje. Država je prevzela preskrbo otrok ponesrečenih. Na merodajnih mestih so storili vse, da se odpomore nesreči, ki je ena največjih v naši državi.

★

Največji tihotapec z opijem prijet.

Pred nekaj tedni so objavili francoski časopisi sledečo vest: »Marij Aranci, največji tihotapec z opojnimistrupi, je bil aretiran v mestu Marseillu. Zapolnili so 3 tone opija (3000 kg), katerega je pripeljala ladja iz Carigrada. Aranci je vse priznal, noče pa izdati svojih pomagačev.«

Policijski predstojniki v Londonu, v Hamburgu ter v Njujorku so se gotovo od srca oddahnili, ko so prejeli zgoraj navedeno brzojavko. Tihotapec Arancija so zasledovali že dolgo in bi se ga bili skoraj polastili leta 1931. A mu je uspelo, da se je odtegnil policiji. Cela zaleva ga je tedaj stala 1000 kg opija. Paroplovna družba, ki je naložila nevede nevarni tovor, je plačala državni oblasti neverjetno visoko carino, vendar Aranci je bil rešen.

Od leta 1931 naprej se Aranci ni več skrival. Ravno nasprotno! V južnofrancoskem obmorskem mestu Marseille je vršil povsem pošteno obrt. Bil je lastnik kavarne ter dober družinski oče. Svoji ženi je pomagal pri umivanju posode in le enkrat na teden sta obiskovala kino. Vsako leto se je pomnožilo njegovo premoženje v banki za 1 milijon, katerega gotovo ni zaslužil s točenjem črne kave.

Njegov najbolj dobičkanosni poklic je bilo tihotapstvo z opijem. Kot mož praktičnega razuma je takoj pogruntal pravi način. Čisto sigurno pridejo policiji v roke majhni tihotapci opojnih strupov, ki prodajajo prepovedano blago po kavarnah v nalivnih peresih.

Aranci se je vrgel na šverc v velikem. Po nekaterih neuspehih ter po večletnem zaporu se je izvežbal v tihotapskem poslu toliko, da ga slobodno imenujemo lahko kralja vseh švercarjev na svetu.

Oktobra minulega leta je zvedel policijski predstojnik v Marseille, da je najel Aranci ob robu mesta vilo. To dejstvo je pomenilo nekaj izrednega in nadzorstvo nad njim so podvojili.

Lepega dne je prejela policija iz Saint Nazaire brzjavno ovadbo. V brzjavki je bilo navedeno, da ima pred nekaj dnevi v Marseille dospeli parnik »Alfred de Musset« za Arancija 3 tone opija.

Aranci niti slutil ni o kaki ovadbi. Krog polnoči je šel počasi proti luki mesta Marseille. Med potjo je srečal svojega tovariša Ruggerina, tretji Calixti je pazil na izkrcani opij: 17 zabojev in 21 vreč. Cela zaloga je bila pokrita z mornarskim platnom. Avtomobil je že bil pripravljen. Pričeli so z nakladanjem zabojev. Naenkrat se je pojavila iz teme postava in kriknila: »Pozor!« Na drugem koncu pomola že stojijo policisti. Nekoga čakajo . . .

Aranci je dal znamenje za odhod. — Preostale zaboje in vreče so pokrili skrbno s plahto. Neovirano je pripeljal z avtomobilom iz luke in se je bližal s tovorom svoji vili. Takoj so raztovorili zaboje in vreče v klet in odbrzeli nazaj proti pristanišču po ostalo. Tihotapci so naložili zadnjih 17 zabojev in so jih hoteli odpeljati. Njihov izvidnik jim je javil: »Pozor, policija je zaprla Lijonsko ulico!«

Aranci je razumel takoj »kratko obvestilo in se je hitro odločil. Par korakov od tamkaj je bila prazna garaža, v kateri je bilo nekaj praznih vreč. Zatekel se je v garažo in zaspal v njej s tovariši in pomagači.

Med tem je pretaknila policija celo pristanišče. Kedo je speljal stražnike na napačno sled, je še danes nepojasnjeno. Drugo jutro je spravil Aranci preostanek dragocenega blaga v svojo vilo.

Drugi dan zatem je naenkrat obkobil oblast vilo. Policisti so bili našemljeni kot elektrotehnični delavci, ki so popravljali napeljavo krog vile. Ob 4. uri popoldne je že potrkal policijski nadzornik na vrata vile.

Aranci je dobro vedel, kaj da pomeni trkanje. Hušnil je iz kleti in se je pojavil med vežnimi vrati. Par trenutkov je mislil na odpor. Ko je že bil na cilju, bi se naj pustil prijati? A vendar je odpahnil vrata.

»Dobro ste opravili«, je rekel nadzorniku. Mirno se je pustil vkleniti. Dve uri pozneje sta bila prijeta tudi njegova tihotapska tovariša Calixti in Ruggeri.

Odkar je izbruhnil boj proti trgovanju z opojnimi strupi, se ni posrečil do slučaja Aranci nobeden uspešnejši lov. V tem slučaju zaplenjena količina prepovedanega strupa je zadostna, da krije enoletno zdravniško potrebo opija na celem svetu. Aranci je plačal za to prepovedano blago 800.000 frankov in v njujorški luki bi bilo vrgla 4kratni dobiček. Sedaj ima profit od zaplembe policija, ki bo prejela 40odstotno nagrado od tržne cene.

Aranci in njegova dva tovariša se protivijo vsaki izpovedi.

S čim se preživlja človek?

Ali je sploh mogoče, da bi sestavil statistik jedilni list za človeštvo tako, kakor je n. pr. izražena v številkah svetovna produkcija zlata? Človek ni stroj in že pripadniki enega naroda ali plemena se ne preživljajo na enak način. Tudi to je istina, da posedajo različni narodi različni tek ali apetit. Pri prehrani je treba upoštevati razliko v rasti telesa in podnebne prilike. Okus vzhodnih narodov je našel v rižu ideal prehrane; med tem ko uživa prebivalec srednje Evrope meso, kruh in krompir. Med belokožci je zelo malo takih, ki bi živeli izključno od rastlin; čisto drugače je v tem oziru pri Kitajcih, Japoncih in Indijcih.

Ljudje, ki uživajo samo rastlinsko hrano, so v znatni premoči. Tudi to dejstvo je treba upoštevati, da porabijo mesojedni narodi zelo veliko rastlinske hrane, ker uživanje mesa je le drago. Med rastlinsko prehrano je riž na prvem mestu, ker je stalni gost na jedilnem listu 410 milijonov Kitajcev, 325 milijonov Indijcev, 75 milijonov Japoncev, Turkov, Malajcev in še drugih azijskih narodov. Kar se tiče riža, pa se pri naštem nismo ozirali, kako važno vlogo igra riž tudi v gospodinjstvu Evropejca ter Amerikanca.

Riž ne daje človeku toliko moči, kakor beljakovine živalskega mesa, in radi tega so rižojedci v stalni nevarnosti preslabe prehrane. Po zatrdilu strokovnjakov bi lahko nadomestil meso soja-fizol, ki je že tisočletja poleg riža glavna prehrana Kitajcev. Na Kitajskem, v pokrajini vsakoletnega pomanjkanja, se preživlja 420 milijonov ljudi izključno z rižem ter soja-fizolom, katerega zmeljejo v moko in si pečejo iz nje kruh. Soja-kruh vsebuje za okus Evropejca preveč oljnatih sestavin.

Če pomislimo, koliko ljudi živi od riža, pa se moramo zopet čuditi, kako je to, da, kar se tiče teže, je na svetu krompirja komaj za eno četrtno manj nego riža. Izračunali so, da služi za človeško prehrano samo 500 milijonov velikih centov krompirja, ki se uporabijo pretežno po srednji Evropi ter na Ruskem. Več nego polovica krompirjeve produkcije odpade kot prehrana za živino, mnogo krompirja porabijo za izdelovanje špirta in krompirjeve moke.

Od pšenice se uporabi letno 1 milijarda velikih centov in ravno toliko je tudi poraba rži, ječmena in ovs, ki služi živalski prehrani. Koruza je važno prehranjevalno sredstvo v vročih pokrajinah. Koruze se pridelata skoraj toliko kakor pšenice.

Izključno prehrano nekaterih narodov tvorijo banane in proso. Nadalje porabi človeštvo na leto 7 milijonov velikih centov olivnega olja.

Znano je tudi, da ujamejo ob evropski morski obali na leto 10 milijard s'lanikov. Ribji plen na celem svetu pa znaša na leto 200 milijonov velikih centov.

Zelo važno vlogo pri prehrani igra k'vje mleko, katerega rabi človek na leto 4 milijarde velikih centov.

★

Nekaj o stradanju živali.

Kolikokrat vidimo ter čitamo, da se ljudje ponašajo z umetnostjo stradanja, ki je seve nekaj prostovoljnega. V živalstvu tudi naletimo na stradalne umetnike, ki v tem oziru znatno prekašajo človeškega konkurenta.

Zastavonoša v stradanju bi naj bila kobilica. Seveda ne moremo imenovati kobilice stradalnega umetnika, kajti čas, v katerem je žival brez hrane, odpade pri tej žuželki na dobo razvoja, ki traja 7 let.

Znana je pa golazen, ki prenese neverjetno dolgo stradanje v dobi pomanjkanja prehrane. Kače pričnejo tolikokrat v ujetništvu z gladovno stavko. Znan je slučaj, ko je boa-kača, ujeta v Parizu, odklanjala 4 leta vsako hrano in je tudi poginila vsled stradanja. — Drug enak slučaj se je zgodil v živalskem vrtu v Londonu. Tamkaj se je tudi oprijela orjaška kača gladovne stavke, v kateri je vztrajala 18 mesecev. Naenkrat pa je prenehala s stavko in je pojedla toliko, da se je vse čudilo.

Afriški polž prebije dve leti in še več brez hrane. Zamorcem je stradalna umetnost polža zelo dobrodošla. Če se odpravijo na daljše lovske pohode, s katerih se ne morejo kmalu vrniti v nasebine, vzamejo seboj cele zavoje polžev, ki imajo to dobro lastnost, da tvorijo brez lastne hrane vedno svežo hrano za človeka.

Ribe po rekah Sibirije zmrznejo v ledu tako, da ne dajajo nobenega znaka kakega življenja. Kakor hitro pa nastane južno vreme, se led začne taliti od tal proti vrhu in tedaj zopet oživijo ribe.

Zamrznjenje rib uporabljajo praktično. Žive ribe spustijo v vodo, katero na umeten način ohlajajo stopinjo za stopinjo, dokler ne postane voda z ribami vred velik kos leda. Na ta način je omogočen prevoz rib v živem stanju. Ako na umeten način zamrznjene ribe odtalimo, oživijo. Zamrznjenost v ledu, ki traja večkrat cele mesece, ribam prav nič ne škoduje in ne ogroža njihovega življenja.

★